

1

Guies
breus de
participació
ciutadana

Guia de disseny d'espais deliberatius per a la participació ciutadana

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior
Relacions Institucionals i Participació
**Direcció General de
Participació Ciutadana**

Índex

1.	Introducció	5
2.	De què parlem?	6
3.	Característiques i tipus	8
4.	Marc jurídic	9
5.	Principis de disseny i funcionament	10
6.	Utilitat	11
7.	Àmbit d'actuació	12
8.	Organització	13
9.	Composició	15
10.	Mètode	17
11.	Suport	18
12.	Drets de les persones participants	20
13.	Adaptació a la diversitat de la població	21
14.	Espais quotidians	22
15.	Referències	23

Guies breus de participació ciutadana, 1
Guia de disseny d'espais deliberatius per a la participació ciutadana

Barcelona, octubre de 2010

© Autor del text: Jordi Pacheco i Canals

Correcció lingüística: Incyta Multilanguage, SL

Coordinació: Toni Salvadó Nayach

Generalitat de Catalunya

Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació

Direcció General de Participació Ciutadana

Av. Diagonal, 409, 08008 Barcelona

Tel.: 935 526 000

dgp participacio.ri@gencat.cat

www.gencat.cat/dirip

Foto de coberta: Andrzej Pobiedziński

Maquetació i impressió: El Tinter (Empresa certificada ISO 9001, ISO 14001 i EMAS).

Imprès en paper certificat FSC.

Dipòsit legal: B.40360-2010

1

Introducció

La **participació ciutadana** és la incorporació de persones i xarxes socials a les decisions públiques. La participació de qualitat requereix desenvolupar processos (seqüències ordenades de comunicació i diàleg) en espais (medi o suport on es desenvolupen els processos).

Aquesta guia, més que descriure els consells de participació actualment existents, ofereix recomanacions per aconseguir espais de deliberació útils i eficients i complementa la guia *Planificar, executar i avaluar els processos participatius* i altres guies de la mateixa col·lecció.¹

Què és?

* La **participació ciutadana** és una manera ordenada d'incorporar les persones i les xarxes socials a les decisions públiques.

* Els **espais deliberatius de participació** són el conjunt d'eines i recursos que permeten desenvolupar processos participatius.

1. http://www10.gencat.cat/drep/binaris/Guia%20de%20processos%20participatius_tcm112-78947.pdf.

2

De què parlem?

Cal distingir els espais deliberatius de participació ciutadana d'altres òrgans col·legiats i espais de relació entre els poders públics i la societat civil:

Què són els espais deliberatius?

* Estructures de l'Administració per desenvolupar processos participatius.

Què no són?

* **Òrgans col·legiats** o estructures de l'Administració formades per diverses persones que han de prendre o proposar decisions o bé coordinar actuacions administratives.

* **Òrgans de negociació i concertació social** o estructures administratives destinades a negociar amb els agents socials o bé a discutir polítiques orientades a sectors productius determinats (agricultura, indústria, comerç...).

* **Òrgans d'assessorament** formats per experts que analitzen, de manera objectiva, les conseqüències de les diferents alternatives proposades.

* **Òrgans de seguiment** de les polítiques públiques, centrats en l'evolució dels indicadors (observatoris...).

* **Contactes informals** amb la societat civil: negociacions bilaterals, trucades telefòniques...

* **Delegació de funcions públiques** en entitats de la societat civil organitzada, com és el cas dels col·legis professionals.

La **relació entre l'Administració i la societat civil** es pot fer de moltes maneres, però no tot és participació ciutadana.

Els espais de participació es generen quan l'Administració crea les **estructures** adients, en què es **delibera** amb **el mètode** adequat sobre qüestions d'importància estratègica relacionades amb les polítiques i els serveis públics.

		ESTRUCTURA ADMINISTRATIVA	
		Criteri orgànic	
		Externa	Integrada
FUNCIONS	Administratives	Corporacions de dret públic	Òrgans col·legiats amb o sense presència externa
	Estratègiques	Contactes informals	Espais de participació

3

Característiques i tipus

Les **característiques bàsiques** d'un espai ben dissenyat són les següents:

- La majoria de participants provenen de la societat civil organitzada o són ciutadans individuals.
- Són consultius. La decisió recau en el Govern, en el Parlament, en el Consell Municipal o en la totalitat del cens electoral.
- Integren totes les visions, interessos i punts de vista.
- Funcionen amb el diàleg i la confrontació d'arguments.

Hi ha diversos **tipus** d'espais de participació:

Segons la durada:

- Els **espais estables** perduren en el temps. Solen adoptar el nom de *consells* o *taules*.
- Els **espais temporals** s'organitzen expressament per a un procés participatiu, especialment quan els espais estables són inexistents o no són adequats.

Segons l'orientació:

- Orientats a una **política pública** (salut, serveis socials, seguretat...).
- Orientats a un **sector de la població** (dones, gent gran, poble gitano...).

Aquesta distinció és important a l'hora de dissenyar processos participatius:

En una política sectorial (un pla d'actuacions culturals, per exemple) convé implicar el consell corresponent (Taula de la Cultura), però també els consells orientats a sectors de la població (Consell de Dones, Consell de la Joventut, Consell de la Gent Gran...).

I, al contrari, en una política destinada a un sector de la població (Pla d'acollida) també convé implicar els consells orientats a les polítiques públiques que hi tenen més relació (Consell de la Salut, Consell Escolar...).

4

Marc jurídic

A la pràctica, la regulació jurídica afecta més els espais estables que els espais temporals, de manera que hi ha més llibertat per dissenyar els darrers.

La normativa estatal (Llei 30/1992) permet organitzar els espais de participació a través de les seves normes de funcionament.

A Catalunya, l'Estatut d'autonomia de 2006 disposa que:

- La Generalitat regula i estableix **estructures organitzatives** i instruments per a l'actuació administrativa.
- La ciutadania té **dret a participar** en la vida política i en els afers públics en condicions d'igualtat.
- Els poders públics han de **fomentar la participació**.

Els ens locals solen disposar de reglaments de participació ciutadana, mentre que la Generalitat treballa en els canvis legals que permetin modernitzar les estructures participatives.

A la Generalitat, els espais de participació tenen la seva pròpia normativa. Alguns surten esmentats en lleis i d'altres no, però tots són regulats per decrets o ordres.

Alguns dels espais més ben regulats de l'Administració de la Generalitat són:

- La Taula de Ciutadania i Immigració.²
- El Consell de Seguretat de Catalunya.³

A més, cal esmentar els consells de salut com a bones pràctiques en espais participatius.⁴

2. <http://www.gencat.cat/benestar/societat/convivencia/immigracio/taula/index.htm>.

3. Decret 262/2007, de 4 de desembre, del Reglament del Consell de Seguretat de Catalunya.

4. <http://www.matriz.net/caps/images/stories/caps/participacio/catsalutAlbert.pdf>.

Cal evitar...

...la tendència a aplicar la regulació dels òrgans col·legiats als espais estables de participació.

La regulació dels òrgans col·legiats està pensada per garantir la formació correcta de la voluntat dels òrgans que decideixen, cosa que distorsiona el desenvolupament de processos participatius.

Per tant, convé regular els espais de participació de manera diferent dels òrgans col·legiats.

La Llei 26/2010...

...de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya, preveu la participació ciutadana com a principi general de funcionament i que s'ha de fomentar.

5

Principis de disseny i funcionament

Hi ha moltes maneres de dissenyar espais de participació, però s'han de respectar els principis següents si volem que siguin funcionals:

- **Confiança:** els responsables polítics han d'actuar amb transparència i respectar les regles del joc.
- **Coordinació:** cal tenir una visió global dels instruments participatius; coordinar-ne les deliberacions i extreure'n conclusions conjuntes.
- **Deliberació:** entre les diferents visions del que hauria de fer el Govern i de com organitzar la societat i el territori.
- **Descentralització:** acostar la participació a les persones i als territoris.
- **Desconcentració:** treballar en grups petits per obtenir una bona dinàmica deliberativa.
- **Inclusió de la diversitat social:** les percepcions i necessitats de les persones difereixen segons l'entorn (rural, urbà, periurbà), l'edat, el gènere, l'origen geogràfic, la classe social... Totes hi han de ser presents.
- **Inclusió de la pluralitat:** totes les maneres de pensar hi han de ser presents.
- **Integració:** l'efecte de les polítiques públiques depèn de la seva acció combinada. Els espais de participació han de tractar totes les matèries que els afecten, més enllà de les competències del departament al qual són adscrits.
- **Obertura:** a més de les entitats amb vocalies, cal comptar amb altres entitats, grups informals i persones a títol individual, quan hi tinguin coses a dir.

6

Utilitat

LA MISSIÓ DELS ESPAIS DELIBERATIUS DE PARTICIPACIÓ...

...és canalitzar els processos de participació ciutadana.

I ELS OBJECTIUS SÓN:

- **Facilitar el dret a participar.**
- **Millorar la qualitat democràtica** i col·laborar a superar la desafecció política.
- **Aconseguir deliberacions de qualitat.**
- **Influir en les decisions polítiques.**
- **Construir visions compartides:** el diàleg transforma les posicions inicials de cada part en altres de més elaborades que tenen en compte la complexitat social.
- **Precisar les fractures socials** que responen a posicions incompatibles i irreconciliables. El diàleg té limitacions.
- **Obtenir relacions transparents** entre l'Administració i la ciutadania, basades en la justificació creïble de les decisions polítiques en funció dels interessos públics.
- **Implicar la societat civil en objectius col·lectius:** conscienciar les entitats, les empreses i la ciutadania en general de l'impacte que tenen els seus hàbits i actituds.

LES FUNCIONS...

...han de ser deliberatives i consultives.

Han de:

- **Deliberar sobre les polítiques públiques.**
- **Debatre** sobre projectes de **normativa** i de **plans i programes**.
- Rebre **informació** detallada sobre les **actuacions públiques**.
- **Aportar propostes i recomanacions** per millorar els serveis públics.

Cal evitar...

...que els espais de participació prenguin **decisiones vinculants**, perquè l'acompliment de qüestions formals com el temps de convocatòria, els quòrums, la determinació exacta dels membres o el resultat de les votacions dificulten el desenvolupament de processos participatius de qualitat. És millor que la decisió darrera recaigui en un òrgan representatiu escollit (directament o indirecta) per sufragi universal o bé en tot el cens electoral a través d'un referèndum.

...aprofitar els espais de participació per fer funcions de **coordinació administrativa** perquè el nombre de representants de les administracions s'incrementa i la societat civil perd protagonisme. La coordinació administrativa, que és fonamental per al bon govern, s'ha de fer en òrgans específics i separats de la participació ciutadana.

7

Àmbit d'actuació

Les decisions es prenen en diferents instàncies. Normalment:

- Hi ha un tractat internacional, que s'ha aprovat en cimera, amb els grans acords mundials sobre una política pública.
- Les organitzacions i institucions internacionals, com les Nacions Unides, fan recomanacions sobre les polítiques públiques.
- La Unió Europea aprova directives que tenen rang de llei.
- L'Estat aprova lleis de bases.
- El Parlament de Catalunya en fa la legislació detallada.
- Els governs, juntament amb els ens locals, executen la política.

Per tant, la Generalitat i els ajuntaments es troben en un sistema de **decisió multinivell**, ja que han d'emmarcar moltes de les seves actuacions en els marges de decisions preses en els àmbits internacional, europeu i estatal.

Els espais deliberatius, a més de tractar el que l'Administració corresponent decideix directament, poden ampliar la seva agenda a qüestions que són competència d'altres àmbits de govern i trametre'ls les seves conclusions.

La intervenció de Catalunya en els debats oberts de caràcter estratègic en els àmbits estatal i, sobretot, europeu és un repte pendent.

Els espais de participació poden fer aportacions als debats públics estatals i europeus i a les convencions internacionals.

Organització

ADSCRIPCIÓ ORGÀNICA

Cada espai de participació s'ha d'adscriure a un departament o àrea del Govern responsable del bon funcionament i d'assumir-ne els costos.

Si s'opta per concentrar tots els instruments de participació en l'Àrea de Participació Ciutadana, convé que aquesta depengui directament de la Presidència.

ESTRUCTURA INTERNA

Les deliberacions productives necessiten grups petits que funcionin cara a cara. Per aconseguir grups adequats i permetre la participació del màxim de gent possible, cal tenir una estructura complexa i, alhora, funcional.

L'estructura aconsellable és:

- La presidència
- Els grups de treball
- El plenari

El lideratge polític: la presidència

Ha de recaure en responsables polítics:

- Per fer coincidir l'ordre del dia amb l'**agenda política**. Treballar sobre qüestions que es pensen ignorar en l'àmbit polític provoca frustració.
- Per **explicar** quins objectius estratègics pretenen assolir i **escoltar** les propostes de la societat civil. La presència dels responsables polítics incentiva les entitats, ja que les seves intervencions són escoltades de primera mà.
- Per demostrar que les **matèries** que s'han de deliberar són prou importants per merèixer el temps dels responsables polítics.

Els grups de treball

Les deliberacions requereixen grups d'entre 5 i 15 persones, depenent de diversos factors. Si són més grans, la gent comença a parlar en públic en lloc de deliberar:

- Si la qüestió és prou especialitzada i tenim poca gent interessada n'hi ha prou amb un sol grup.
- Si és un debat més general dirigit a molta gent, cal obrir diversos grups paral·lels amb el mateix ordre del dia perquè tothom pugui parlar i escoltar.

Tenir grups de treball:

- Permet **assolir la mida** adequada i multiplicar el **nombre d'assistents**.
- Augmenta el **temps** total de deliberació, la **freqüència** de les reunions i la **proximitat geogràfica**.
- Només hi assisteixen persones i entitats que tenen interès en la matèria: **disminueix la pèrdua de temps**.

També cal tenir en compte el següent:

- En els grups de treball es pot aplicar el **principi d'obertura** i convidar totes les persones i entitats interessades a participar-hi.
- Per gestionar la multiplicació de grups de treball, és fonamental el rol del **secretari dinamitzador**.

Pel que fa a la **diversitat social**:

- Es poden complementar els grups de treball amb **grups plurals de ciutadans escollits** que, en conjunt, tinguin certs aspectes, com el lloc de naixement, el gènere, l'edat o el nivell d'estudis, en una proporció similar a la població en general.
- Les **persones de determinats perfils** s'inhibeixen en els grups generals per motius diversos, com la manca de domini de la llengua o la persistència del patriarcat. En aquests casos, convé constituir grups de treball

homogenis, per garantir que s'expressin i construeixin una visió compartida i, posteriorment, portar algunes d'aquestes persones als grups generals.

En grups massa grans les persones participants tenen la sensació de parlar en públic i mesuren les paraules: els posicionaments esdevenen rígids i la capacitat d'escoltar decau espectacularment.

El plenari

És la reunió que aplega les entitats que tenen vocalia i els altres grups, persones i entitats que han participat en els grups de treball.¹

Les funcions del plenari han de ser:

- **Validar els resultats de la participació**: assegurar que els documents valoratius dels resultats reflecteixen les deliberacions amb fidelitat.
- **Exercir el retorn**: els responsables polítics responen de l'ús que han fet dels resultats de la participació i l'impacte que ha tingut sobre les decisions.
- **Tenir una visió global** de la tasca participativa duta a terme pel Consell.

1. Sobre les vocalies, vegeu l'apartat sobre la composició.

9

Composició

DIVERSITAT SOCIAL I PLURALITAT

És materialment impossible que tota la ciutadania participi en un procés deliberatiu:

- Molta gent no hi vol participar.
- Caldria fer un esforç logístic amb un cost desproporcionat.
- Dificilment es podria gestionar tota la informació produïda.

Ara bé, per ser vàlids, els processos deliberatius han de ser **representatius del conjunt de la població**, és a dir, els resultats han de ser fidels a la pluralitat de formes de pensar que té la població.

El que és important no és la quantitat de gent que hi participa sinó la representativitat social de les persones participants. Es tracta d'una **representativitat qualitativa**, que reculli la pluralitat de preferències i els valors presents en la societat i que tingui en compte l'existència de **ciutadanes diverses**, fruit de les característiques socials i personals de cadascú.

La participació és un **dret individual**, però no es pot obrir la participació al primer que passa i oblidar-se'n, perquè la conseqüència seria que alguns **sectors socials** hi serien més presents que d'altres:

- Els homes tendeixen a participar en la planificació territorial i les dones en els serveis socials.
- Les persones ocupades són més propenses a participar-hi que les aturades.
- Les persones nascudes aquí tendeixen a participar-hi més que les nascudes fora.
- Les persones de mitjana edat hi participen més que la joventut o la gent gran.

Per evitar que la participació esdevingui **socialment selectiva**, el principi d'obertura s'ha de combinar amb la representació qualitativa de societat.

LES VOCALIES

Hi ha **entitats** amb força socis i sòcies que articulen discursos col·lectius construïts a través del diàleg intern (en jornades, en revistes, en trobades informals...):

En els **espais estables de participació** convé establir un nucli de vocalies amb aquest tipus d'entitats per:

- Aprofitar els discursos i les propostes elaborats per les entitats que tenen més pes social.
- Garantir la presència de la diversitat social, en cobrir amb entitats els perfils personals i socials amb menys propensió a participar-hi.
- Fer el seguiment dels processos participatius, fins i tot quan s'han abstingut de participar-hi.

Les **entitats més representatives** han de tenir vocalies, però la paraula **representativitat** s'utilitza amb diversos significats. En tot cas, podem assumir que tenen aquest caràcter i, per tant, són més representatives:

- Les entitats que passen processos electorals, com els **sindicats agraris** i de **treballadors**. La legislació vigent regula com determinar les entitats més representatives.
- Les entitats que agrupen un sector de manera obligatòria, com els **col·legis professionals**, les **cambres de comerç** o les **confraries de pescadors**. Quan la seva visió sigui rellevant, cal esmentar les entitats que tindran vocalia.

Hi ha altres entitats que també agrupen la totalitat d'un sector, però ni ho demostren a través d'eleccions, ni tenen caràcter obligatori. Un exemple són les entitats de segon nivell, com les **federacions** i les **confederacions**. Avui són representatives, però ho seran l'any que ve?

Per assegurar que el nucli constituït per les vocalies és representatiu, recomanem seguir el **procediment** següent:

- Precisar els sectors socials als quals convé assegurar la presència, per l'especial relació amb les polítiques públiques que s'hi han de debatre.
- Analitzar les entitats amb més pes social en cada sector (presència institucional, activitats obertes al públic, visió general...).
- Atorgar les vocalies en funció de l'anàlisi anterior.
- Fixar un període de 2 a 4 anys per revisar la titularitat de les vocalies.
- Revisar les vocalies tenint en compte les entitats que hi han participat de forma efectiva i els canvis que s'hagin produït en la societat civil organitzada.

Les vocalies han de recaure sobre les entitats i no sobre les persones que les representen.

També desaconsellem que les persones expertes tinguin vocalies, però una bona manera de començar el debat és que hi hagi una **ponència inicial** per part de persones que poden fer aportacions d'especial interès (acadèmics, líders d'opinió, responsables d'institucions...).

LES ALTRES PERSONES PARTICIPANTS

Si s'estableixen grups de treball oberts cal tenir en compte:

- Algunes vocalies poden tenir interès especial només en alguns grups de treball específics. Per evitar sobrecarregar les entitats, convé estalviar-los aquells grups que tracten qüestions que queden fora del seu interès.
- Per a les entitats sense vocalies, aquest fet no els ha de suposar una barrera que els impedeixi la participació.

La qualitat de la participació ciutadana ve per la representativitat social i no pel nombre de persones que hi assisteixen.

10

Mètode

EL QUE ÉS ESSENCIAL...

...és la **deliberació**.

La participació ciutadana ha de ser part del procediment de presa de decisions, però els espais de participació no decideixen per si mateixos.

Desaconsellem les votacions perquè:

- Obliguen a triar entre poques alternatives, sense matisos.
- Quan hi ha més de dues alternatives, es produeixen les paradoxes del vot.
- No hi ha correspondència entre la majoria en un espai participatiu i la majoria del cens electoral.

És millor aplicar **mètodes qualitius** que no pas mètodes quantitius.

Per influir en les decisions públiques, és important donar la màxima informació als representants polítics sobre el desenvolupament dels debats.

Idealment, el diàleg ha de portar al consens. Però el consens no s'ha de forçar perquè la participació ciutadana té un temps limitat. Hi ha la temptació de cercar paraules ambigües i grans ideals que són compartits per tothom. Quan passa això, la participació és poc útil per a la presa de decisions.

El que és important és determinar els **consensos**, els **desacords** i les **argumentacions** de les parts. És a dir, sistematitzar els resultats dels debats per tal que els decisors públics els puguin utilitzar.

11

Suport

SECRETARIA I DINAMITZACIÓ

És un error freqüent pensar que la participació funciona sola o que entre tots ho farem tot.

La participació de qualitat requereix **esforç i rigor** i, per tant, hi ha d'haver una persona professional que s'encarregui de la secretaria i de la dinamització: un/a **tècnic/a de participació ciutadana**.

La persona que desenvolupi les funcions de secretaria hauria de ser un/a tècnic/a de participació ciutadana.

ELS ELEMENTS FÍSICS

És recomanable usar **equipaments o sales públiques** perquè la participació ciutadana és una entrada de la ciutadania en l'esfera pública i cal reforçar aquest missatge.

Un aspecte que sovint queda relegat és la necessitat de disposar dels espais físics adequats. Les sales han de ser:

- **Polivalents:** que permetin convocar plenaris i petits grups de treball. El mobiliari ha de ser mòbil.
- **Equipades:** amb micròfons, projectors, ordinador connectat a Internet...
- **Accessibles:** des del punt de vista de les persones amb mobilitat reduïda i des del punt de vista del transport públic.
- **Confortables:** Il·luminoses i amb el mobiliari adequat. Cal evitar els soterranis humits.

És un bon costum tenir aigua, cafè i alguna cosa per picar mentre es fan les reunions. A més de ser una petita cortesia amb les persones participants, ajuda a relaxar l'ambient i propicia l'entesa i el diàleg.

FUNCIONS DEL/DE LA TÈCNIC/A DE PARTICIPACIÓ CIUTADANA

Convocar les sessions	Assegurar-ne la difusió.
Assegurar la logística	Preparar l'espai adequat.
Dinamitzar les reunions i les eines telemàtiques	Aconseguir que tothom parli, mantenir el clima de diàleg i que les deliberacions s'ajustin a l'ordre del dia.
Elaborar els documents	Resumir i estructurar els documents previs, els resultats de la participació i tutelar la redacció dels documents de retorn.
Donar suport a les persones participants	Facilitar l'accés de les persones participants a la informació necessària i, en general, l'acompliment dels seus drets.
Conèixer la societat civil organitzada	Les entitats, les seves juntes directives i l'evolució en el temps.

En aquests casos cal tenir en compte les recomanacions de salut (fruita millor que embotit) i tenir cura de no ferir susceptibilitats religioses.

EINES TELEMÀTIQUES

D'entrada, convé tenir un **lloc web** per desar-hi els documents i donar la informació bàsica:

- Documentació per preparar les reunions.
- Lloc, dia i hora de les sessions i com arribar-hi.
- Resultats de la participació i documents de retorn.
- Entitats amb vocalia, dades de contacte i persona que les representa.
- Persona i telèfon de contacte.

Aquest lloc web es pot enriquir amb:

- Una bústia ciutadana que permeti la participació individual.
- Fòrums de discussió.
- Llistes de distribució.

A més, es poden usar les xarxes socials.

En tot cas, l'ús d'instruments electrònics també requereix un treball de **dinamització**.

Finalment, cal esmentar les possibilitats de la **connexió per àudio o vídeo** (*streaming*) entre grups situats en punts separats geogràficament.

12

Drets de les persones participants

La participació, per si mateixa, és un **dret de la ciutadania**.

A més, per aconseguir una participació de qualitat les persones participants han de tenir reconeguts certs drets:

- **Accés a la documentació administrativa**

Reconèixer l'interès legítim i directe de les persones participants a accedir a la informació, llevat de les restriccions legals, com és la protecció de les dades de caràcter personal.

- **Assistències i altres compensacions**

La participació ha de ser desinteressada, però ha d'introduir mecanismes per compensar les despeses que origina.

Les compensacions tenen per objectiu facilitar la participació de totes les persones, però cal evitar l'aparició del *participant professional*.

- **Proposar la presència de persones expertes**

Atès que ningú no és neutre i, sota les argumentacions tècniques, hi ha valoracions subjectives, és important disposar de diversos experts que mantinguin l'equilibri entre diversos punts de vista i, per tant, que les entitats amb vocàlia puguin proposar la presència de persones expertes.

- **Proposar qüestions a debatre**

És important lligar l'agenda de debats amb l'agenda de decisions públiques, de manera que els processos participatius tinguin relació amb una decisió pública.

Ara bé, els espais de participació també poden posar sobre la taula qüestions que són importants per a la societat civil.

En tot cas, és important mantenir el compromís dels responsables polítics amb el debat per evitar que siguin estèrils.

13

Adaptació a la diversitat de la població

ACONSEGUIR L'EQUILIBRI

Tothom és jurídicament igual (llevat dels infants i les persones que no tenen la nacionalitat), però tothom és únic i diferent dels altres. La democràcia deliberativa es basa en la barreja de la diversitat en els diàlegs.

Quan s'obren espais de participació cal tenir en compte els elements següents per mantenir-ne l'equilibri:

Paritat de gènere

L'objectiu a llarg termini és aconseguir la paritat.

A curt termini, cal estimular la participació del gènere subrepresentat (normalment, les dones).

Quan s'intenta corregir altres diversitats (edat, discapacitats, origen estranger...) cal estar amants a la presència equilibrada d'homes i dones.

Incorporar persones d'origen estranger

En especial, persones que encara no tenen reconegut el dret de vot, perquè la participació és l'única via que tenen per canalitzar les seves visions i interessos.

És important ser sensibles a les diferències lingüístiques i culturals de la població.

Equilibrar les edats

Per assegurar la presència de gent gran cal tenir cura d'aspectes com l'accessibilitat dels locals o el cos de la lletra dels textos.

En el cas dels infants, són necessaris elements metodològics que justifiquen l'elaboració d'una altra guia.

Responsabilitats familiars

Moltes persones (especialment les dones) tenen responsabilitats familiars que els dificulten la participació. L'organització ho ha de preveure a través de diversos mecanismes:

- L'establiment de convenis amb serveis que puguin fer-se càrrec temporalment de les persones dependents.
- L'ús de xecs per pagar aquests serveis.
- Aprofitament de la participació infantil, de manera que tota la família estigui involucrada en l'actuació participativa.

Transport i mobilitat

Hi ha zones on el transport públic encara és força deficient i hi ha molta gent que no disposa d'automòbil. Per compensar aquesta absència, convé organitzar cotxes compartits o, fins i tot, organitzar autobusos.

14

Espais quotidians

Els espais de participació han de constar d'un nucli dur, format per les entitats més representatives de les diferents visions i interessos presents a la societat.

Hi ha vegades que la matèria que s'ha de debatre justifica una petita consulta a les entitats que tenen vocalia; altres vegades cal que l'espai de participació **s'obri** molt més i s'organitzin grups de treball.

Si, a més, es vol organitzar un ample debat social i evitar que només hi participin els que sempre hi participen, convé organitzar grups de treball en els llocs on es desenvolupa la **vida quotidiana**.

Exemples de llocs i institucions on es pot produir la participació ciutadana:

- Mercats
- Instituts de secundària
- Esplais
- Casals de la gent gran
- Entitats i associacions
- Centres de treball

El tractament del resultat d'aquests grups de treball ha de ser idèntic al tractament dels altres grups de treball.

15

Referències

Per saber-ne més

ANDUÍZA, Eva (coord.). *Internet, participació, mobilització: la implicació política de la ciutadania en un nou entorn comunicatiu*. Barcelona: Direcció General de Participació Ciutadana, 2009. Una reflexió sobre l'ús d'Internet en la participació.

OBSERVATORI DEL PAISATGE. *Paisatge i participació ciutadana. L'experiència dels Catàlegs del Paisatge a Catalunya*. Olot: 2010. Inclou una descripció dels diferents instruments utilitzats en els processos de participació dels Catàlegs del Paisatge.

PARÉS, Marc (coord.). *Participación y Calidad Democrática*. Barcelona: Ariel, 2009. Hi ha una part dedicada als espais de participació ciutadana, amb dos casos pràctics: el Consell Social de Benestar de Barcelona i el Foro de la Inmigración de Aragón.

